

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-123>

УДК 338.48

ІННОВАЦІЇ В ТУРИЗМІ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННІЙ СПРАВІ ЯК СПОСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

INNOVATIONS IN TOURISM AND HOSPITALITY AS A WAY TO ACHIEVE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Ахмад Зубайрдоктор філософії, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0503-0172>**Тітомир Людмила Анатоліївна**кандидат технічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3701-2972>**Akhmad Zubair, Titomir Lyudmila**

International humanitarian university

У статті досліджено взаємозв'язок туристичної галузі, готельно-ресторанної справи та прийнятих Організацією об'єднаних націй цілей сталого розвитку. Туристичну галузь справедливо можна вважати одним з найважливіших факторів розвитку світової економіки, що підтверджується даними Всесвітньої ради подорожей та туризму, яка встановила, що за прогнозами до 2027 року частка туристичної галузі у світовому ВВП може сягнути 11.7%. Міжнародне право, розвиток та кооперація світової спільноти також достатньо сильно залежить від туристичної галузі. Так, розглядаючи інновації в туристичній та готельно-ресторанній галузі можна побачити прямий вплив на забезпечення досягнення цілей сталого розвитку, які були створені в рамках ООН. Перехід сучасної туристичної галузі на інноваційні методи, до яких можна віднести цифрові технології, переробку відходів, перевірку продуктів на токсини, заміну меблів, простиралл та інших речей на натуральні матеріали створює умови для покращення економічного становища підприємств, що, наприклад, допомагає створювати нові робочі місця, допомагає розвитку держави, економіку, а також забезпечує захист навколишнього середовища, що в свою чергу є цілями сталого розвитку, який був встановлений в ООН в 2015 році.

Ключові слова: Міжнародне право, сталий розвиток туризму, готельно- ресторанна справа, захист навколишнього середовища, менеджмент, інноваційний менеджмент, сталий розвиток, Організація об'єднаних націй.

The article examines the relationship between the tourism industry, the hotel and restaurant industry and the Sustainable Development Goals adopted by the United Nations. The tourism industry can rightly be considered as one of the most important factors in the development of the world economy, World Travel and Tourism Council together with Oxford Economics published the statistics on the share of the tourism industry in global GDP. These statistics established that according to forecasts by 2027, the share of the tourism industry in the world GDP may reach 11.7%. According to these data, the tourism industry has a very large impact on the development of the world economy. The development of the tourism and hospitality industry can be a driving force for development on the path to sustainable development. International law, in the way of development and cooperation of the international community also depend quite strongly on the tourism industry, so, considering innovations in the tourism and hospitality industries, we can see a direct impact on ensuring the achievement of the Sustainable Development Goals, which were established in 2015 within the framework of the United Nations. This international legal act established 17 sustainable development goals that are important for achieving the comprehensive well-being of the global economy and other areas of modern life. The Sustainable Development Goals are aimed at improving the world's economic situation, health, environmental protection, education, and other issues. The transition of the modern tourism industry to innovative methods, which include digital technologies, use of autonomous power systems, also called green electricity, waste recycling, testing products for toxins, replacing furniture, sheets and

other things with natural materials, creates conditions for improving the economic situation of enterprises, which, for example, helps in creating new jobs and ensures the development of the state. Each state could receive more tax revenue from tourism businesses that will improve the economy of the country and the world, this changes will also ensure environmental protection, which are the goals of sustainable development that were established by the United Nations in 2015.

Keywords: International law, sustainable tourism development, hospitality, environmental protection, management, innovative management, sustainable development, United Nations.

Постановка проблеми. В 2015 році в рамках Організації об'єднаних націй було прийнято 17 цілей сталого розвитку, що є надважливим фактором для розвитку людства у різних напрямках, таких як економіка, подолання бідності, захист навколишнього середовища та інших. Туристична галузь та готельно-ресторанна справа є однією з надважливих світових галузей, які мають вплив на розвиток, а також можуть забезпечувати досягнення цілей сталого розвитку. Інноваційний менеджмент сучасних підприємств туристичної галузі може мати дуже великий вплив на подолання бідності, створення робочих місць, зменшення загроз навколишньому середовищу. Цілі сталого розвитку можуть бути досягнуті в тому числі завдяки інноваційному переходу більшості підприємств готельно-ресторанної справи на сучасні цифрові методи взаємозв'язку підприємства із гостями, а також зв'язку всередині підприємства, що дозволить приблизити до мінімуму використання паперових матеріалів, а також у досягненні цілей важливими аспектами можуть бути перехід на натуральні матеріали, переробку відходів та інші речі.

Аналіз останніх досліджень публікацій. До досліджень сталого розвитку туризму звертались такі українські науковці, які дуже докладно та змістовно відобразили деякі аспекти сталого розвитку. Соловій І. П., Адамівський О. М., Дубович І. А. в своїй роботі «Сталий туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні» достатньо докладно розкрили питання сучасного стану сталого туризму в Україні, а також проаналізували вплив сертифікації сталого розвитку, вказавши велику кількість переваг та недоліків сертифікації. В роботі також визначено, що Екологічна сертифікація – це система екомаркування для туристичних закладів, що має за мету сприяти зменшенню тиску на природне середовище від експлуатації туристичних об'єктів шляхом відзначення, популяризації та стимулювання розвитку корисних ініціатив і екологічно дружніх методів управління туристичною індустрією [7].

Дуже вагомою для сучасної української туристичної галузі є робота Любченко В. В. «Роль туризму у сталому розвитку в Україні: виклики та можливості для економіки.», в якій розкривається роль туризму в сталому розвитку України. В роботі також розібрано особливості сталого туризму, міжнародний досвід, а також сучасні тенденції щодо розвитку туризму в Україні [6].

Осітнянко Д. О. та Примак Т. Ю. встановили в своїй роботі «Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії» важливість принципів концепції сталого розвитку, завдяки якій туристична галузь може не тільки сама встати на шлях сталого розвитку, а ще й потягнути з собою інші галузі [8].

Важливою науковою працею у дослідженні сталого розвитку туризму є робота Атаманчук З. А. «Туризм в Європейському Союзі задля сталого розвитку», в якій акцентовану увагу на сучасний стан світової та європейської сфери послуг в туризмі, що сприяє сталому економічному розвитку [5].

Вищевказані роботи дуже докладно розібрали велику кількість аспектів щодо сталого розвитку в туристичній галузі, але в опублікованих працях недостатньо уваги приділяється впливу інновацій в туризмі та готельно-ресторанній справі для досягнення цілей сталого розвитку у світі.

Метою статті є визначення впливу інновацій в туристичній галузі та сфері гостинності на досягнення сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. 2015 рік можна справедливо вважати початком великих змін світового масштабу, так як саме в цей час був прийнятий Порядок денний сталого розвитку до 2030 року, що є основою для розвитку багатьох сфер життя, в тому числі міжнародного права, світової економіки, а також туристичної галузі.

Туристична галузь є одним із важливих факторів економічного розвитку світу, наприклад, дослідження економічного впливу подорожей і туризму, що проводилось Всесвітньою радою подорожей і туризму (WTTC) в співпраці із Oxford Economics встановило,

що в 2019 році частка туристичної галузі складала 10.4% світового ВВП, після чого в 2020 році через пандемію Covid-19 було встановлено різкий спад туризму приблизно до 5%, що в тому числі стало однією з причин відчутного падіння світової економіки.

Станом на 2024 рік було зафіксовано збільшення частки туристичної галузі в світовій економіці, що склала 10%, а до 2027 року очікується зростання ще на 1% до 11%, що буде більше ніж до пандемії в 2020 році [4].

Зростання туристичної галузі прямо сприяє на розвиток країн та боротьбу із бідністю, що є однією із цілей сталого розвитку, так в 2023 році за даними дослідження було створено більше 27 мільйонів робочих місць саме в секторі туризму.

Сучасний світ стикнувся з великою кількістю загроз, таких як бідність, екологічні проблеми, нерівність людей та багато інших. Вирішення цих проблем має дуже велике значення для світового розвитку. Одним з завдань міжнародного права та діяльності міжнародних організацій є об'єднання зусиль всіх держав для досягнення цілей та вирішення світових викликів.

Виходячи з преамбули резолюції Організації об'єднаних націй 70/1 можна зробити висновок, що порядок денний до 2030 року став основним планом дій для світової спільноти. Порядок денний до 2030 року встановив 17 цілей сталого розвитку, які мають бути досягнуті шляхом об'єднання зусиль всіх країн та міжнародних організацій. До цілей сталого розвитку відносяться подолання бідності, голоду, забезпечення гарного здоров'я, якісної освіти, гендерної рівності, чистої води та створення належних санітарних умов, перехід на відновлювану енергію, забезпечення гідної праці та економічного зростання, зменшення нерівності, боротьба зі зміною клімату та ін. [3].

Загалом з цілей сталого розвитку можна зрозуміти, що велика увага приділяється правам людини в різних напрямках, в тому числі на гідне становище, якісну освіту, гендерну рівність та інші, а також велика увага приділяється захисту навколишнього середовища та боротьбу із глобальним потеплінням.

На перший погляд, цілі сталого розвитку не мають прямого зв'язку із туристичною галуззю та готельно-ресторанною індустрією, як однією з основних напрямів сфери туризму, але якщо почати розбір цих напрямів, то можна побачити прямий та дуже сильний вплив туризму на глобальний розвиток та досягнення цілей сталого розвитку.

Однією з особливостей сучасного світу можна назвати глобалізацію, що зблизила більшість країн світу, чому також сприяло міжнародне право, однією з головних цілей якого є об'єднання світу для загального розвитку. Але не дивлячись на глобалізацію, сучасний світ все одно не є однаковим. Валентина Вікторівна Любченко в своїх роботах щодо сталого розвитку туризму проаналізувавши підходи різних країн встановила, що в кожній країні вони різні. За аналізом Любченко В. В., в Англії розроблено основні принципи сталого розміщення готелів, будівництва та дизайну, які спрямовані на надання підтримки власникам та архітекторам готелів у стійкому розвитку об'єкта, а в Японії існує акцент на інноваційні підходи до сталого розвитку готельних послуг [5].

Туристична галузь та готельно-ресторанна справа, як вказано на початку цієї статті, мають дуже сильний вплив на економіку сучасного світу. Спробуємо розібрати деякі цілі сталого розвитку та довести вплив інновацій цієї галузі на досягнення цілей сталого розвитку.

Готелі та ресторани, як одна з головних галузей туризму, завжди розвивається і кожне підприємство цих сфер активно працює для розширення. Кожна відома готельна або ресторанна мережа колись починала з маленьких підприємств і поступово розширювалась і збільшувала географію своїх закладів. Кожен готель та ресторан – це не просто заклад в якому можна зупинитись на відпочинок, смачно поїсти та провести час. Готельно-ресторанна індустрія – це тисячі робочих місць в кожній країні і розширення підприємств цієї галузі створює все більше можливостей працевлаштування для громадян в країні.

Тобто з вищевказаного вже можна побачити вплив готельно-ресторанної справи на досягнення таких цілей сталого розвитку, як забезпечення людей гідною працею та подолання бідності, що є вже важливим результатом.

Якщо розглянути деякі сучасні інновації, можна також побачити вплив готельно-ресторанної справи на економічне зростання держав. Кожне підприємство – це податки, які сплачуються державі, та в туристичній галузі кожного року в більшості держав статистика каже про збільшення рівня цих податків. Розвиток туристичної галузі, збільшення кількості гостей в ресторанах та готелях – це збільшення прибутку кожного окремого підприємства, яке має обов'язок сплачувати податки.

Тобто можна побачити прямий зв'язок між економічним зростанням окремого підприємства та держави.

Давайте розглянемо деякі сучасні тренди, які діють по світу та впливають на економічний розвиток готельно-ресторанної справи. Сучасні підприємства все більше уваги приділяють електронній комерції, тому що це забезпечує більш якісний та легкий взаємозв'язок із гостями.

На економічний розвиток підприємств готельно-ресторанної справи впливають декілька факторів. Першим фактором можна назвати вартість середнього чеку, іншим фактором є кількість гостей, яких заклад може обслужити за робочий день.

Давайте розберемо другий фактор. Кожен заклад готельно-ресторанної справи має обмежений простір. Кількість гостей відповідає кількості столиків та місць, які має заклад. Наприклад, якщо ресторан має 10 столиків по 4 людини, то одночасно може бути в закладі максимум 40 гостей. Але іноді бувають такі випадки коли гості проводять дуже багато часу за столом, що говорить про неможливість прийняття нових гостей через відсутність місць.

Правильний менеджмент закладу харчування має вираховувати середнє знаходження гостя в закладі, робити правильний тайм менеджмент, аналізуючи час, який був витрачений на отримання замовлення, на приготування блюд, та час, що був витрачений на оплату, прибирання столиків та інші речі. Заклади не мають права впливати на гостя примушуючи його швидше піти, тому що це буде мати поганий вплив на образ закладу в очах гостя, але завдяки електронній комерції можливо скоротити візит гостя на деякий час так, щоб гість не тільки не мав розчарування, а ще і мав приємне здивування закладом.

Велика кількість часу під час візиту гостя витрачається на процес замовлення, в деяких закладах гість може чекати на те, поки офіціант запропонує гостю фізичне меню, а після вибору блюд, ще потрібно буде чекати поки представник закладу прийме замовлення. В середньому на це витрачається від 5 до 15 хвилин. Цей процес можна зробити більш швидким, якщо створити електронне меню в додатку або на сайті, в якому гість зможе самостійно зробити собі замовлення і автоматично кухня закладу почне створювати для гостя блюдо.

Таким же чином можна змінити процес оплати замовлення, на який також може

витрачатись від 3 до 10 хвилин. Наразі в багатьох закладах потрібно запросити чек у представника ресторану для того, щоб сплатити його. Тобто потрібно покликати представника закладу, який може бути зайнятий іншими гостями, запросити в нього чек на оплату і чекати на решту, якщо рахунок був сплачений готівкою. Цей процес також можливо пришвидшити шляхом створення можливостей для гостя сплатити свій рахунок в додатку або на сайті самостійно без взаємозв'язку із офіціантом закладу.

Вищевказана інновація загалом може скоротити кожен окремий візит приблизно на 10-20 хвилин, але важливо, що гість не вимушено скоротить час візиту, а менеджмент закладу створить правильні умови для пришвидшення процесів, які не вплинуть поганим чином на задоволення гостя від візиту. Це дасть змогу закладу зустріти нового гостя.

Вищевказана інновація дає нам можливість збільшити кількість гостей закладу за робочий день, що створить умови для збільшення доходів закладу, а в свою чергу це вплине на кількість сплачених податків в державний бюджет. Відповідно до цього заклади готельно-ресторанної справи впливають на досягнення економічного зростання, що є однією з цілей сталого розвитку.

Туристична галузь та готельно-ресторанна справа мають вплив на досягнення багатьох цілей сталого розвитку. Наприклад ці галузі мають вплив на досягнення таких цілей, як перехід на відновлювану енергію та боротьба зі зміною клімату.

Як встановлено в резолюції ООН номер 70/1, до 2030 міжнародна спільнота має забезпечити загальний доступ до недорогого, надійного і сучасного енергопостачання, а також значно збільшити частку енергії з відновлюваних джерел. Зрозуміло, що в першу чергу це стосується держав та міжнародних компаній, які мають створити умови для загального переходу на зелену електроенергію, але суб'єкти готельно-ресторанної та туристичної галузі можуть самостійно, не чекаючи на перші кроки від держав, створити для свого підприємства зелену електроенергію, наприклад встановивши сонячні батареї. Потрібно також звернути увагу на те, що процес переходу на автономну відновлювану енергетику для підприємства – це достатньо не дешевий процес і його рентабельність має бути правильно проаналізована, але навіть частковий перехід на таку енергетику великої кількості підприємств може створити

великі зміни в питанні захисту навколишнього середовища.

Однією з найбільших загроз людства на сьогодні міжнародна спільнота вважає зміну клімату, до чого відноситься збільшення середньої температури повітря, що може бути причиною збільшення кількості природних та техногенних катастроф у світі.

Для подолання цієї загрози, Організація об'єднаних націй в 1992 році прийняла Рамкову конвенцію про зміну клімату. В Преамбулі цього міжнародного договору встановлено, що зміна клімату Землі і її несприятливі наслідки є предметом спільного занепокоєння людства, що визначає велику значимість цього питання для міжнародного права [2].

Однією з причин зміни клімату вважається велика кількість викидів парникових газів, які створюють оболонку навколо Землі та затримують сонячне тепло на Землі. Для вирішення цього питання в 2015 році на основі рамкової конвенції ООН було прийнято Паризьку кліматичну угоду. Паризька угода встановила зобов'язання сторін зменшити кількість викидів у атмосферу, що в свою чергу має створити умови, які не дозволять середній температури повітря більше ніж 1.5 градуси порівняно з до індустріальними часами [1].

З вищевказаних міжнародних актів можна зрозуміти, держави мають створити умови для зменшення загроз навколишньому середовищу, але потрібно також розуміти, що на цю загрозу також впливає кожне підприємство, включно із підприємствами туристичної галузі та готельно-ресторанної справи.

Одним з великих факторів, що можуть створити умови, за якими кожне підприємство буде менше створювати загроз для навколишнього середовища – це повна відмова від користування речами з пластику, а також уникнення від користування одноразовими матеріалами, що дає можливість користуватись речами, які можуть бути використані повторно.

Сучасна готельно-ресторанна справа характеризується використанням систем «розумний дім», які в тому числі допомагають у задоволенні потреб гостей, а також завдяки таким систем, створюються умови, що набагато зменшують загрозу навколишньому середовищу. Наприклад, сучасні готелі включають комплексний менеджмент системного управління за всіма службами, створюються системи очистки води, екологізації готелів та ресторанів. Підприємства в сучасній готельно-ресторанній галузі дуже активно використовують тільки натуральні матеріали,

в тому числі меблі, простирадла та інші речі, що є важливою складовою для турботи про гостей та навколишнього середовища.

В туристичній сфері інноваційним трендом можна назвати розвиток в галузі digital технологій, який забезпечує як захист навколишнього середовища, так і зменшення витрат кожного підприємства. Перехід на електронні квитки, використання QR кодів під час подорожей, електронне меню в ресторанах, цифрове бронювання в готелях, а також внутрішній документообіг підприємств за системою «paperless», тобто без паперу, допомагає зменшити шкоду, яка наноситься лісам та екології нашої планети. Цифрові технології забезпечують можливості для контролю за всіма процесами. Завдяки сучасним технологіям продукція, яка постачається на підприємство, може бути перевірена на токсини, а також забезпечуються правильні умови для зберігання продуктів.

Готельно-ресторанна галузь – це сфера, яка має великі відходи. Важливо, щоб державою були створені умови для переробки цих відходів, але також велике значення має відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності в питанні сортування відходів, без яких неможливо правильно створити процес переробки відходів.

Висновки. Туризм та готельно-ресторанна справа, інноваційне бачення розвитку цих галузей має великий вплив на світовий розвиток та досягнення цілей сталого розвитку, які встановлені міжнародною спільнотою в рамках Організації об'єднаних націй. Цілі сталого розвитку були закріплені шляхом прийняття резолюції ООН № 70/1 Перетворення нашого світу: Порядок денний до 2030 року. Ці цілі мають вирішити велику кількість загроз для людства, а також мають сприяти всебічному світовому розвитку. До них відносяться подолання бідності, голоду, якісна освіта, гендерна рівність, створення умов гідної праці та економічного зростання, боротьба зі зміною клімату, відповідальне споживання, перехід на відновлювану енергію та інші. Готельно-ресторанна справа та галузь туризму в цілому може приймати велику участь у досягненні цих цілей сталого розвитку. Наприклад, скорочення ресторанами процесу візиту кожного гостя шляхом інноваційних умов прийняття замовлення та його сплати в додатках може збільшити кількість гостей в закладі, що в свою чергу сприяє розвитку кожного окремого підприємства, створює нові робочі місця, збільшує кількість сплачених податків в дер-

жаву і допомагає розвиватись державній та світовій економіці. Також туризм та готельно-ресторанна галузь може сприяти захисту навколишнього середовища. Зміна клімату за міжнародними актами є однією з найбільших загроз для людства, для вирішення проблем глобального потепління, в Організації об'єднаних націй були прийняті Рамкова конвенція зі зміни клімату 1992, на основі якої була прийнята Паризька кліматична угода 2015 року. Ці міжнародно-правові акти стали базою для світової спільноти у вирішенні загроз кліматичного характеру. Інноваційний підхід в туристичній галузі та готельно-ресторанній справі може сприяти захисту навколишнього середовища та досягненню цілей сталого розвитку у цьому напрямку. Наприклад, захисту навколишнього середовища може сприяти повний або частковий перехід на відновлювану енергетику державами та кожним окремим підприємством, а також важливим аспектом є сортування відходів, які кожен заклад

готельно-ресторанної справи має у великій кількості, що має перероблюватись, а не спалюватись, що шкодить екології.

Важливим аспектом сучасного інноваційного підходу в туристичній галузі можна вважати цифровізацію процесів на підприємствах. Digital технології створили умови для того, об підприємства мали можливість покращити умови надання послуг для своїх гостей шляхом переходу на цифрове бронювання, замовлення та оплату послуг. Також цифровізація допомагає в питанні захисту навколишнього середовища, бо зменшення використання паперу, переробка відходів, перевірка продукції на токсини дає можливість підприємству справедливо вважати себе сучасним, інноваційним та екологічним. Перехід більшості підприємств на сучасні інноваційні методи забезпечать вплив на захист навколишнього середовища в рамках держави та всього світу, що є важливим аспектом для досягнення цілей сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Паризька угода. Організація об'єднаних націй. 2015. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf (дата звернення: 08.05.2025).
2. Рамкова конвенція про зміну клімату. Організація об'єднаних націй. 1992. URL: <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> (дата звернення: 08.05.2025).
3. Резолюція Організації об'єднаних націй «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». 2015. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> (дата звернення: 06.05.2025).
4. Дослідження економічного впливу подорожей і туризму (EIR). Щорічний звіт Всесвітньої ради з подорожей та туризму. 2024. URL: <https://wtcc.org/research/economic-impact> (дата звернення: 06.05.2025).
5. Атамчук З. А. Туризм в Європейському Союзі задля сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. 2024. № 2(54). С. 191–202. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2>
6. Любченко В. В. Роль туризму у сталому розвитку в Україні: виклики та можливості для економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-59>
7. Соловій, І., Адамовський, О., & Дубовіч, І. Сталий туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>
8. Осітнянко Д. О., Примах Т. Ю. Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.152>

REFERENCES:

1. Paryzka uhoda. Orhanizatsiia obiednanykh natsii [Paris agreement. United nations]. 2015. Available at: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf(accessed may 8,2025)
2. Ramkova konventsiiia pro zminu klimatu. Orhanizatsiia obiednanykh natsii [United nation's framework convention on climate change]. 1992. Available at: <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> (accessed may 8, 2025)
3. Rezoliutsiia Orhanizatsii obiednanykh natsii «Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denniyi u sferi staloho rozvytku do 2030 roku» [United nation's resolution «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development]. 2015. Available at:<https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennyanashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>(accessed may 6,2025)
4. Doslidzhennia ekonomichnoho vplyvu podorozhei i turyzmu (EIR). Shchorichnyi zvit Vsesvitnoi rady z podorozhei ta turyzmu [Travel & tourism economic impact research (EIR). WTTC Annual report. 2024. Available at: <https://wtcc.org/research/economic-impact>(accessed may 6,2025)

5. Atamanchuk Z. (2024) Turyzm v Yevropeiskomu Soiuzi zadlia staloho rozvytku [Tourism in the European union for sustainable tourism] *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 2(54), pp. 191–202. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2>
6. Liubchenko, V. (2023) Rol turyzmu u stalomu rozvytku v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti dlia ekonomiky [The role of tourism in sustainable development in Ukraine: challenges and opportunities for the economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-59>
7. Soloviy, I., Adamovsky, A., & Dubovich, I. (2023) Stalyi turizm: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Sustainable tourism: current state and development prospects in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>
8. Ositnyanko D., Prymak T. (2020) Vprovadzhennia pryntsypiv staloho rozvytku v turystychnii industrii [implementation of sustainable development principles in the tourism industry]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.152>